

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แนวความคิดในการให้ความคุ้มครองการผสมพันธุ์พืช (Plant Breeding) รวมไปถึงถึงผู้ผสมพันธุ์พืช (Plant Breeder) นั้นมีมานานแล้ว แต่จะออกมาในลักษณะของการคุ้มครองเมล็ดพืช หรือพันธุ์พืชชนิดใดชนิดหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ โดยอาจจะห้ามการนำเข้าหรือการส่งออกนอกประเทศ หลังจากที่มีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่โดยเฉพาะเทคโนโลยีชีวภาพ (Biotechnology) เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาสิ่งมีชีวิตไม่ว่าจะเป็นสัตว์ พืช จุลชีพ ความสำคัญของเทคโนโลยีชีวภาพเริ่มเป็นที่ยอมรับกันมานานในประเทศ และนำมาซึ่งความต้องการที่จะหามาตรการทางกฎหมายที่จะคุ้มครองเทคโนโลยีดังกล่าว และรวมไปถึงสิ่งประดิษฐ์และกระบวนการที่เป็นผลมาจากเทคโนโลยีชีวภาพนี้ จากการศึกษาที่มีการนำเทคโนโลยีชีวภาพมาใช้ในการผสมพันธุ์พืชจึงก่อให้เกิดการนำกระบวนการของเทคโนโลยีใหม่ๆ นี้ เข้ามามีส่วนช่วยในการปรับปรุงวิธีการผสมพันธุ์พืช และพืชให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการโยกย้าย DNA ในจีน (gene) ของพืชชนิดหนึ่งไปสู่พืชอีกชนิดหนึ่ง ซึ่งนำมาซึ่งการลงทุนของภาคอุตสาหกรรม ในการที่จะต้องปรับปรุงการผสมพันธุ์พืช และพืชด้วยเทคโนโลยีใหม่ๆ จุดเริ่มของการต้องการที่จะหามาตรการทางกฎหมายเพื่อใช้คุ้มครองเทคโนโลยีใหม่ๆ รวมไปถึงสิ่งประดิษฐ์ กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งประดิษฐ์ เริ่มได้รับการยอมรับมากขึ้น โดยเฉพาะรูปแบบของระบบกฎหมายคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ได้มีการถกเถียงกันนานหมื่นนักกฎหมายว่าน่าจะเป็นมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการคุ้มครองเทคโนโลยีใหม่ๆ นี้ โดยเฉพาะกฎหมายสิทธิบัตร ซึ่งมีแนวความคิดในการที่ใช้คุ้มครองสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ในทางอุตสาหกรรม

ในปัจจุบัน เทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์ ได้มีการพัฒนาขึ้นมาอย่างมาก โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาทางเทคโนโลยีชีวภาพ มีการพัฒนาการผลิตสัตว์และพืชที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมเพราะเพียงแต่การปล่อยให้สิ่งมีชีวิตเจริญเติบโตเองตามระบบนิเวศวิทยาแล้ว อาจจะได้ผลประโยชน์ไม่เพียงพอแก่ความต้องการของมนุษย์ เหล่านี้วิทยาศาสตร์จึงมีการพัฒนาผลงานทางวิทยาศาสตร์ โดยทำการศึกษาค้นคว้าในประเด็นของเทคโนโลยีชีวภาพ

ซึ่งเป็นการใช้กรรมวิธีทางชีววิทยา และเทคนิคต่างๆแก่ผลผลิตในทางอุตสาหกรรม เกษตรกรรม สิ่งแวดล้อมและก่อให้เกิดการสร้างพืชมากมายอีกด้วย โดยเฉพาะในประเทศผู้นำทางภาค อุตสาหกรรมที่หันมาให้ความสนใจในการพัฒนาการทางการเกษตรกรรม

ปัญหาที่สำคัญที่จะทำการศึกษาคือ แนวความคิดของการคุ้มครองพืช เพราะ ผู้คิดค้นพืชใหม่ๆ ต้องทุ่มเทกำลังกาย กำลังทรัพย์ สติปัญญา คำนวณว่าเป็นเวลานานหลาย ๆ ปี ในการหากรรมวิธี และข้อมูลการค้นคว้า และอีกปัญหาคือกฎหมายลักษณะใดอันหมายถึง กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่มาปัจจุบันนี้เพียงพอ หรือเหมาะสมที่จะให้ความคุ้มครองแก่พืชหรือไม่ นั่นคือ ว่ากฎหมายปัจจุบันอันหมายถึงกฎหมายสิทธิบัตร อาจมีการตีความได้หลายๆแบบ จำเป็นที่ จะต้องหามาตรฐานการคุ้มครองให้แน่นอนเพื่อขจัดปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในภายภาคหน้า ซึ่งในปัจจุบันอาจจะเห็นว่า ประเทศต่างๆ ในหลายๆประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา กลุ่มประเทศ ยุโรปได้มีแนวโน้มในการให้ความคุ้มครองพืช สัตว์ อย่างกว้างขวางแล้วด้วยกฎหมายในรูปแบบต่างๆ กัน แต่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย และการตีความกฎหมายอีกทั้งความเห็นของนักกฎหมาย และคำพิพากษาของศาลในคดีแต่ละเรื่องบางครั้งมีความเห็นแตกต่างกันที่จะถือเป็นบรรทัดฐานในทางปฏิบัติได้

การต้องการคุ้มครองสิทธิของผู้ผสมพันธุ์พืช การผสมพันธุ์พืชและรวมไปถึงพืชนั้นได้มี วัฒนาการมานาน ในแต่ละประเทศจะมีรูปแบบของการคุ้มครองแตกต่างกัน และเมื่อความเจริญก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์ เริ่มเข้ามามีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงสิ่งมีชีวิตโดยเฉพาะพืช อันเป็นหัวข้อของการศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้นำมาซึ่งความพยายามที่จะแก้ไขปัญหานี้ เรื่องการต้องการคุ้มครองพืชในระดับสากลประเทศ โดยการรวมตัวกันหามาตราการทาง กฎหมายที่เหมาะสมเพื่อใช้ในการคุ้มครองพืชหรือพันธุ์พืชที่ได้มาจากการผลิตโดยอาศัย เทคโนโลยีชีวภาพ แม้จะยังไม่เป็นที่ยุติโดยสิ้นเชิงแต่ก็สามารถบรรเทาปัญหาไปได้บ้าง

และในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา เราอาจจะได้รับทราบข่าวว่า ประเทศไทยได้รับ แรงกดดันจากต่างประเทศ ให้มีการแก้ไขกฎหมายสิทธิบัตร อันมีผลสืบเนื่องมาจากตาม พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 ของไทยนั้น มาตรา 9(3) มีข้อยกเว้นไม่รับคำขอสิทธิบัตร แก่ "สัตว์ พืช และกรรมวิธีทางชีววิทยาในการผลิตสัตว์ หรือ พืช" ซึ่งนั่นก็คือ การยกเว้นไม่ คุ้มครองสิ่งประดิษฐ์ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีชีวภาพ (Biotechnology) นั่นเอง โดยเฉพาะ อย่างยิ่งประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการพยายามผลักดันให้ประเทศไทย ดำเนินการแก้ไข ขกเล็กข้อยกเว้นดังกล่าวตลอดมา จนในที่สุดเมื่อประมาณเดือน เมษายน 2535 ประเทศไทย

ได้มีการแก้ไข พระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ในส่วนสาระสำคัญมากมาย ประการหนึ่งที่สำคัญในการแก้ไขก็มีมาตรา 9 ได้บัญญัติว่า

"การประดิษฐ์ดังต่อไปนี้ ไม่ได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติ

(1) จุลชีพ และส่วนประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งของจุลชีพที่มีอยู่ตามธรรมชาติ สัตว์ พืช หรือสารสกัดจากสัตว์หรือพืช....."

ซึ่งแต่เดิมนั้นได้บัญญัติในมาตรา 9(3) ระบุว่า "การประดิษฐ์ดังต่อไปนี้ ขอบรับสิทธิบัตรไม่ได้....

(2) สัตว์ พืช หรือ กรรมวิธีทางชีววิทยาในการผลิตสัตว์ หรือพืชนั้น....

จากบทบัญญัติตามมาตรา 9 ตาม พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2535 ที่แก้ไขใหม่ นี้จึงอาจมีผลให้เกิดแนวความคิดในการตีความตัวบทกฎหมายไปได้ว่า กรรมวิธีทางชีววิทยาในการสร้างสัตว์ พืช ตามกฎหมายสิทธิบัตรฉบับใหม่นี้ได้อาจขอบรับสิทธิบัตรตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตรไทยได้ อันอาจจะเป็นเหตุให้ประเทศไทยต้องมาพิจารณาถึงการคุ้มครองเทคโนโลยีชีวภาพภายใต้กฎหมายสิทธิไทยด้วย อันจะมีผลมาสู่การคุ้มครองพืช

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิวัฒนาการแนวความคิดและขอบเขตของการคุ้มครองพืชในระดับนานาชาติ ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้เลือกหัวข้อดังกล่าว ตามความเหมาะสมแก่เวลานานกว่าประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์วิวัฒนาการ และแนวความคิดในการนำกฎหมายมาใช้ในการคุ้มครองพืชโดยศึกษาจากวิวัฒนาการ และแนวความคิดของสากลประเทศ เพราะประเทศต่างๆ เช่น สหรัฐอเมริกา, กลุ่มประเทศยุโรป ฯลฯ มีวิวัฒนาการในเรื่องการให้ความคุ้มครองพืชนานกว่าประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาการคุ้มครองพืช อีกทั้งแนวโน้มในการให้ความคุ้มครองพืชในประเทศไทย
4. เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบแนวความคิด และคำพิพากษาของต่างประเทศว่ามีแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองพืชอย่างไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่ง ในการนำเทคโนโลยีจากต่างประเทศมาใช้ในการพัฒนาผลผลิตโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีชีวภาพ จึงจะเป็นประโยชน์แก่ประเทศไทยในการศึกษาวิชาการ และแนวความคิดของการให้การคุ้มครองจากต่างประเทศ เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงในการให้ความคุ้มครองพืช ในระดับนานาชาติว่ามีวิชาการ และแนวความคิด รวมไปถึงแนวโน้มของการให้การคุ้มครองพืชอันน่าจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย โดยเปรียบเทียบวิชาการการให้การคุ้มครองของต่างประเทศและประเทศไทย
2. เพื่อหาข้อยุติในการให้การคุ้มครองทางกฎหมาย เนื่องจากวิชาการของการสร้างพืชมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงมีความจำเป็นต้องวิเคราะห์ แนวความคิดในการคุ้มครองพืช
3. เป็นการศึกษากฎหมายสิทธิบัตร และกฎหมายอื่น ๆ (ถ้ามี) ภายใตักฎหมายไทยว่ามีวิชาการในการให้การคุ้มครองอย่างไร

สมมติฐานในการศึกษา

วิชาการของระบบการคุ้มครองพืชภายใตักฎหมายในต่างประเทศ และ ประเทศไทยมีความแตกต่างกัน เพราะมีความแตกต่างกันทางด้านเศรษฐกิจ ระดับการศึกษาทางเทคโนโลยี และสภาพทางสังคมและการพาณิชย์

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาและวิเคราะห์โดยใช้วิธีการค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary research) โดยศึกษาจากตำรา และหาจากต่างประเทศ ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิบัตร กฎหมายอื่น ๆ (ถ้ามี) โดยเน้นในเรื่อง การให้การคุ้มครองพืช ศึกษาจากบทบัญญัติกฎหมาย คำพิพากษาของศาลในต่างประเทศ ความเห็นทางกฎหมาย เช่น The International Convention for the Protection of New Varieties of Plant (UPOV) 1961, The European Patent Convention รวมทั้งศึกษาดำรงกฎหมาย และบทความทางกฎหมายของไทย เช่น พระราชบัญญัติ สิทธิบัตร คำวินิจฉัย คำพิพากษาศาลฎีกาและศึกษาทวิเคราะห์ศัพท์ที่เกี่ยวข้องด้านเทคโนโลยีชีวภาพ และพืชเพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานแก่ผู้สนใจ ต่อจากนั้นก็จะกล่าวถึงแนวความคิด หลักกฎหมายของการคุ้มครองพืชโดยศึกษาวิชาการและแนวความคิดของต่าง

ประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา กลุ่มประเทศยุโรป เป็นต้น ว่ามีวิวัฒนาการและมีระบบในการ
ให้ความคุ้มครองอย่างไรและศึกษากฎหมายอื่น ๆ ที่อาจจะให้ความคุ้มครองพืช (ถ้ามี) และจะ
วิเคราะห์และเปรียบเทียบปัญหาอันเกิดจากการมีแนวความคิดที่ต้องการคุ้มครองพืชโดย
มาตรการทางกฎหมายในลักษณะต่างๆ

ต่อจากนั้น ผู้เขียนได้ศึกษาถึงการคุ้มครองพืชตามกฎหมายไทยว่า ประเทศไทยมี
วิวัฒนาการในการให้ความคุ้มครองพืชอย่างไรและกฎหมายปัจจุบันมีรูปแบบการให้ความคุ้มครอง
เพียงใด รวมทั้งมีบทวิเคราะห์และเปรียบเทียบวิวัฒนาการการให้ความคุ้มครองพืชในระดับ
สากลประเทศ และในประเทศไทย ว่ามีความเหมือนหรือความแตกต่างกันเนื่องมาจากความ
แตกต่างทางเศรษฐกิจ ระดับการพัฒนาทางเทคโนโลยีและสังคมอย่างไร บทสุดท้ายเป็น
บทสรุปปัญหา และข้อเสนอแนะสำหรับการให้ความคุ้มครองพืชในอนาคต